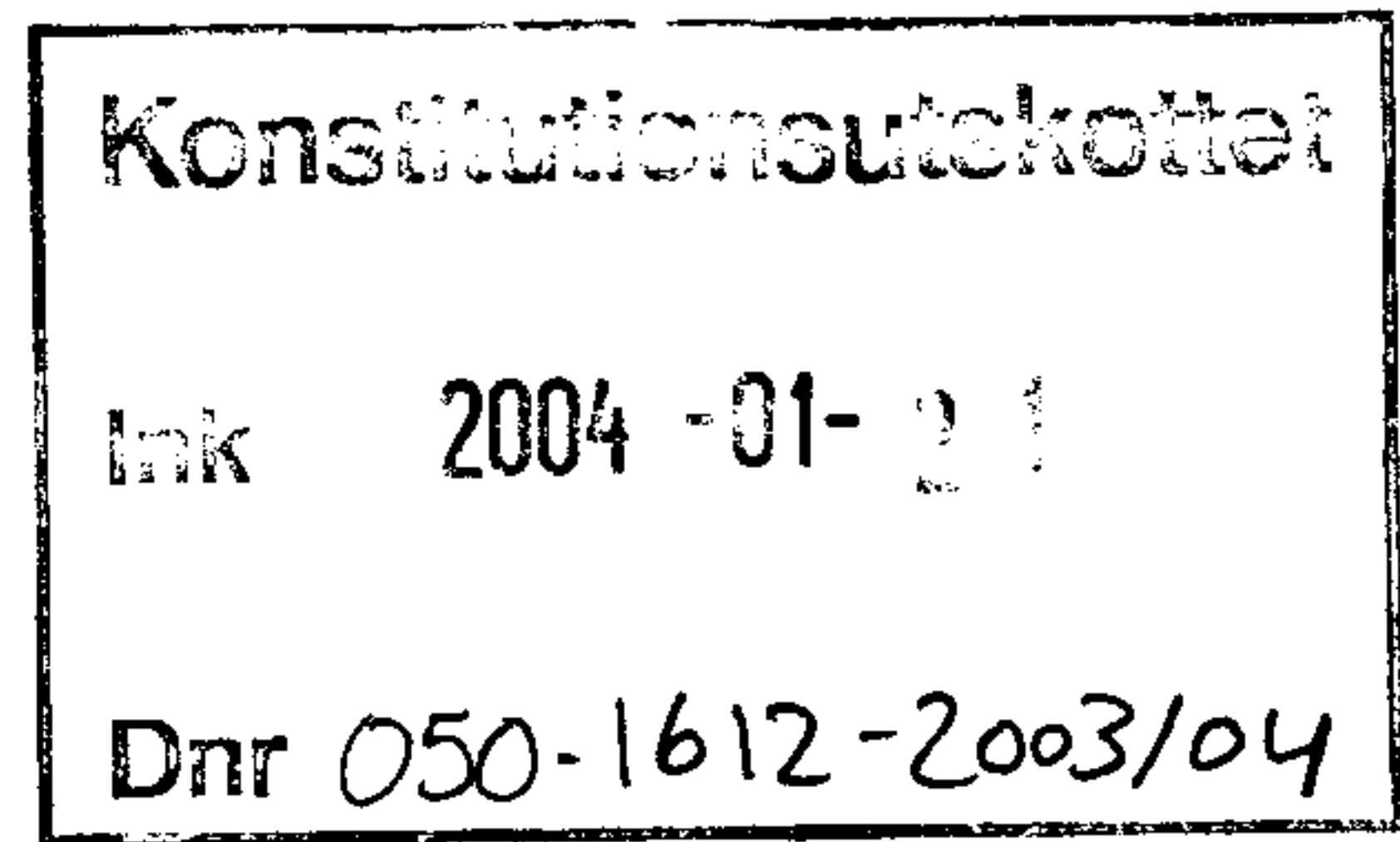

Carl B Hamilton
21 januari 2004

Till riksdagens konstitutionsutskott:

Tematisk anmälan om granskning av brott av regeringsledamöter mot samrådsplikten med riksdagens EU-nämnd under 2003.

Detta är en tematisk KU-anmälning rörande statsråd som brustit i samrådet med riksdagens EU-nämnd vid tre tillfällen. Därmed har anmälan också bäring på regeringskansliets bristfälliga rutiner och disciplin beträffande samrådsplikten med riksdagen i EU-frågor. Anmälningarna gäller finansminister Bosse Ringholm, utrikesminister Laila Freivalds, försvarsminister Leni Björklund och, om än bara indirekt, statsminister Göran Persson.

Finansminister Bosse Ringholm.

Ärendet gäller finansministrarnas i EU beslut om ändringsförslag vid finansministermötet i Stresa 12-13 september 2003 och påföljande Ekofinmöten, som som sedermera ingavs till regeringskonferensen om ny grundlag för EU. Med förslaget ville finansministrarna omkullkasta konventets tidigare förslag att Europaparlamentet skall ha ett större inflytande än idag över ekonomiska- och budgetfrågor (dok CIG 37/03; se även PM av Bengt Ohlsson, EUN).

Bosse Ringholm hade inte sökt eller fått accept i riksdagens EU-nämnd för positionen/ändringsförslaget, och än mindre fått accept för den position, att stödja ändringsförslaget, som finansministern senare företrädde, liksom statsministern, i media och den offentliga debatten. Finansministern – och indirekt även statsministern – bröt därmed mot samrådsplikten på denna punkt. Tvärtom hävdade Ringholm t ex före mötet i Stresa att skulle röra sig om "ett informationsutbyte" ... "och det ska inte vara några svenska ställningstaganden och inte heller några svenska positioner" (anf. 2, s. 4, EUN den 4/9 2003). Inte heller återrapporterade finansministern skriftligt efter mötet i Stresa till EUN om sitt stöd för ändringsförslaget (mötesanteckningar 2003-09-19), eller muntligt (Ringholm: "Ni har fått en rapport från mötet i Stresa i början av september. Det var ett odramatiskt möte, så jag har inget mer att tillägga utöver vad som finns i rapporten", anf 2, EUN den 3/10, 2003). Anmälan gäller ekofinmöten efter Stresa mötet; se t ex bilagan till denna anmälan med utfrågning rörande återrapport i EUN med finansministern rörande ministerrådsmötet i Luxemburg den 7 oktober 2003. Det framgår att såväl finansministern som statsministern, trots att finansministern samtidigt söker försäkra EUN om motsatsen, de facto genom sina uttalanden bl a i media bundit Sverige vid positionen att Sverige gillar finansministrarnas ändringsförslag, utan att detta samråts eller accepterats av EUN (se anf. 175-187 i bilagan). Jag vill inte utesluta att finansministern även vid andra tillfällen och i andra sammanhang kan ha brutit mot samrådsplikten i frågan om ekofin-ministrarnas ändringsförslag till IGC.

Uppenbarligen fungerade inte samordningen inom regeringskansliet eftersom

statsrådsberedningen haft att handlägga IGC-frågorna.

Utrikesminister Laila Freivalds.

Ärendet gäller det brev som de fyra alliansfria EU-länderna skickade till det italienska ordförandeskapet inför EU-toppmötet, luciahelgen 2003.

Vid samrådet i EUN presenterade utrikesministern endast den del av brevtexten som gällde ministrarnas förslag till exakt formulering av ett undantag från militära säkerhetsgarantier för de alliansfria länderna. Nämnden gavs det entydiga intrycket att detta var det enda i sammanhanget som bort vara föremål för samråd. I själva verket innehöll brevet dessutom en text i vilket ministrarna gick längre, och som också skulle varit föremål för samråd med EUN. Sålunda skrev bl. a Sveriges utrikesminister Laila Freivalds till sina kollegor i EU att: "Vi vill understryka betydelsen av att främja ömsesidig solidaritet mellan EU:s medlemsländer. ... [Vi fyra alliansfria medlemsländer] är beredda att understryka principen om EU-solidaritet mera vittgående ("more widely") på säkerhetens område, inklusive situationer som avses i FN-stadgans artikel 51" (brev från utrikesministrarna Laila Freivalds (Sverige), Erkki Tuomioja (Finland), Brian Cowen (Irland), Benita Ferrero-Waldner (Österrike) till det italienska ordförandeskapet, dokument CIG 62/03).

Diskussionen i EUN hade alldeles säkert fått en annan inriktning om brevet i sin helhet hade varit föremål för samråd. Utrikesministern förde EU-nämnden bakom ljuset.

Senare framkom även att brevet i sin slutliga utformning, dvs såsom det avsändes till det italienska ordförandeskapet, var klart och dagtecknat dagen före mötet i EUN, vilket reser ytterligare frågor om handläggningen av samrådet med EUN.

Försvarsminister Leni Björklund och dåvarande utrikesministern.

Inom försvars- och utrikesdepartementen bereddes under 2003 frågan om en "Europeisk säkerhetsstrategi". Ett eller flera non-papers sändes in som svenska bidrag, och en konferens ordnades i Stockholm sommaren 2003. Inget av dessa konkreta svenska bidrag på vägen till det slutliga förslaget samråddes i EU-nämnden.

Organisation och handläggning i regeringskansliet av EU-frågor.

Dessa tre exempel reser frågan om inte statsrådsberedningen och statsministern bör reda ut, och ta ett fastare grepp om regeringskansliets handläggningsrutiner beträffande EU-frågorna, framför allt beträffande UD och finansdepartementets EU-arbete.

Carl B Hamilton (fp)
plats 58.

Bilaga.

Ur EUN stenografiska uppteckningar 30/10 2003.

Finansminister Bosse Ringholm

Rapport från ministerrådsmöte den 7 oktober 2003

Information och samråd inför ministerrådsmöte den 4 november 2003

Anf. 174 VICE ORDFÖRANDEN:

Då hälsar vi finansministern med medhjälpare välkomna!

Första punkten är återrapportering.

Anf. 175 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Vi hade ett ganska kort och odramatiskt möte i Luxemburg. Ni har ju fått en rapport, och jag har inte mycket mer att tillägga.

Jag kan möjligtvis nämna för nämnden att jag passade på, när jag ändå var i Luxemburg, att besöka nämndens förre vice ordförande, Lars Tobisson, som numera innehar ett annat ämbete och som lämnade oss en intressant redovisning för sitt arbete i Luxemburg i revisionsrätten.

Anf. 176 VICE ORDFÖRANDEN:

Låt mig då fråga, apropå återrapporteringen från finansministermötet: Finansministern har ju gjort ett inspel i konventsdebatten, som en del tycker var mindre lämpligt utifrån mera formella utgångspunkter – men vi hoppar över just den aspekten.

Men finansministern, vad är Sveriges position här? Det är väl den första delen i den här frågan. Om jag har förstått Financial Times i dag rätt, där man beskriver det här ganska pedagogiskt, är det så att finansministrarna anser för det första att Europaparlamentet ska ha ett mindre inflytande och för det andra att kommissionen också ska ha mindre inflytande, i båda fallen till förmån för finansministrarna. Det är ju ingen oväntad hållning i och för sig, men är det rätt uppfattat, och i så fall: Är det Sveriges position? Den har inte föredragits, såvitt jag förstår, i EU-nämnden tidigare, och inte heller i finansutskottet.

Anf. 177 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr ordförande! Det är ganska enkelt. Vi har ju anmält i Ekofin liksom i andra sammanhang att så länge inte den svenska riksdagen tagit ställning i de här frågorna har vi heller ingen position. Vi har deltagit i diskussionen men också noterat att vi inte deltar i de beslut som har fattats om det här diskussionspapperet som är antaget. Det diskussionspapper som är lämnat reflekterar de länder som har tagit position, men Sverige har inte tagit någon position ännu.

Jag har ingen anledning att gå in på sakdiskussionen, men däremot tycker jag att varje grupp naturligtvis har rätt att lämna sina synpunkter. Jag tycker att det har varit bra att vi har haft den diskussionen i finansministerkretsen. Sverige har inte något formellt ställningstagande bakom det här diskussionspapperet.

Anf. 178 VICE ORDFÖRANDEN:

Icke desto mindre har ju statsministern uttalat att han tyckte det var ganska bra. Så vem är det som tecknar firma? Är det statsministern eller finansministern? Han har uttalat sig om det som skedde vid detta finansministermöte, och han bejakar det. Men det är fel, då?

Anf. 179 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Jag tror att herr ordförande missförstår. Jag säger att Sverige har noterat att så länge

vi inte har tagit ställning från den svenska riksdagens sida har vi ingen formell position, och vi har inte heller lagt in någon formell ståndpunkt i något arbetspapper. Däremot har finansministrarna diskuterat de här frågorna, och det har lämnats ett papper från Ekofin. Vi har då gjort en markering att vi inte har gjort något formellt ställningstagande från svensk sida.

Sedan kan man tycka att det finns bra saker i det här papperet, men det är inte det som det handlar om nu. Vad jag försöker säga, för att vara mycket tydlig, är att vi i Ekofin vid varje tillfälle då det här har diskuterats har markerat att vi inte har något svenskt ställningstagande ännu. Det är ett av skälen till att vi tycker att tidtabellen ska vara lite senare.

Anf. 180 VICE ORDFÖRANDEN:

Nu undrar jag om vi pratar om samma sak. Italienarna jobbar ju på det sättet att de ställer frågor och sedan får medlemsländerna skicka in sina svar. Då har Sverige skickat in ett svar på något som kallas *Non-Institutional Issues – Comments by the Swedish Government*, daterat den 20 oktober. Där säger den svenska regeringen beträffande finanser, budget och koordination av ekonomisk politik att *the Ecofin paper on the IGC*, det vill säga regeringskonferensen, *is an important contribution* till regeringskonferensen, och regeringen *supports most of the proposals in the said paper*. Det är väl ändå att regeringen har tagit ställning.

Anf. 181 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Jag måste säga att vi fortfarande talar förbi varandra. Det är två saker. Ekofin har i sin egenskap av just råd lämnat in ett diskussionspapper. Jag har då markerat, som jag har sagt ett antal gånger nu, att vi inte har tagit någon ställning från den svenska riksdagens sida, det vill säga vi känner oss inte bundna till alla de synpunkter som finns. Det hindrar inte att vi tycker – jag tycker och svenska regeringen tycker – på det sätt som ordföranden nu refererat, nämligen att det finns väldigt många värdefulla synpunkter i papperet, men vi har inte förbundit oss på varje enskild punkt i det här papperet. Det framgår också av det som lästes upp alldeles nyss att vi tycker att det är ett bra dokument, men vi har inte några låsta positioner. De har vi på annat sätt meddelat riksdagen.

Anf. 182 KARIN PILSÄTER (fp):

Förra fredagen sade statssekreterare Danielsson just att regeringen i huvudsak stöder förslagen i papperet, och när jag då frågade vilka förslag man inte stöder sade han att det var de som gällde att Eurorådet får utökade uppgifter. Då måste man ju uppfatta det så, utan att han gick igenom det i detalj, att regeringen däremot stöder de förslag som finns som gäller de andra frågor som ordföranden tog upp.

Anf. 183 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr ordförande! Jag förstår inte om det är så att själva tanken är att vi ska försöka odla missförstånd eller att vi ska försöka reda ut frågor. Jag tycker att det är ganska enkelt. Regeringen har meddelat sina positioner både i skrivelsen till riksdagen och i andra sammanhang när vi har svarat och lämnat information. Om det sedan lämnas ett arbetspapper, ett diskussionsmaterial, från Ekofin och vi tycker att det i huvudsak är bra står vi självfallet för det, men vi har inte sagt att alla delar är sådant som vi står bakom. Det är ju därför vi har gjort en markering att vi förbehåller oss rätten att ta ställning i ett antal frågor efter riksdagsbehandlingen.

Sedan kan man naturligtvis gå igenom fråga efter fråga och säga att på en viss punkt har vi exakt samma position som Ekofinpapperet medan vi på andra punkter är mer öppna – vi har inte tagit någon position ännu. Jag kan inte se vad det är för

konstigheter i det på något sätt. Men vi kan fortsätta odla missförstånden, om det är syftet.

Anf. 184 KARIN PILSÄTER (fp):

Jag tror att missförstånden kanske växer mer om man gärna vill att de gör det. Jag tror att den här diskussionen skulle vinna på att finansministern försökte svara på frågorna i stället för att komma med raljanta påståenden.

Anf. 185 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Jag har inget mer att tillägga.

Anf. 186 VICE ORDFÖRANDEN:

Jag tolkar det som har sagts så att det som finansministern nu säger, att Sverige inte har någon position, är det som gäller. Det är inte det som många av oss skulle uppfatta som en position, det som statsministern har sagt och det som har skickats in.

Anf. 187 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr ordförande! Jag förstår att eftermiddagen har varit lång, och den intellektuella kapaciteten avtar kanske i takt med att ett sammanträde drar ut på tiden.

Men nu måste faktiskt jag vara tydlig en gång till, för att vi inte ska vara tjafsiga, herr ordförande. Sverige har redovisat sin position. Statsministern har redovisat, som har återgetts här, och statssekreterare Danielsson har återgett våra positioner. Jag gör bara det enkla tillägget att vad gäller den promemoria som är lämnad från Ekofin – det är den diskussion som jag har deltagit i – delar jag statsministerns och statssekreterare Danielssons uppfattning att det i huvudsak är en bra promemoria. Men vi har förbehållit oss rätten och sagt att eftersom inte Sverige har tagit slutgiltig ställning på alla punkter instämmer vi inte i varenda kommatecken i det här dokumentet från Ekofin, och vi håller öppet på en del punkter. Men vi tycker att det i huvudsak är ett bra dokument.